

PODRÓŻ CZEKOLADY

Fundacja Instytut Edukacji Kreatywnej - INEK

Gra zespołowa z zakresu edukacji globalnej

autorzy:

Marian Chłopik
Dorota Kondrat

grupa docelowa:

młodzież od 15 lat
6-12 osób

materiały:

- ✓ min. 3 duże stoły
- ✓ 3 mapy polityczne świata min. A2
- ✓ wydrukowane, załaminowane, wycięte karty pracy
- ✓ patyczki lub wykałaczki i guma trenerska lub plastelina
- ✓ wydrukowane w kolorze flagi państw dla każdego zespołu (załącznik 1)
- ✓ wydrukowane, załaminowane i powycinane karteczki z informacjami dla każdego zespołu (załącznik 2)
- ✓ kartki z pytaniami dla każdego zespołu (załącznik 3)
- ✓ 5 plakatów (załącznik 4)

cele:

- ✓ podniesienie wiedzy o zależnościach gospodarczych Globalnej Północy i Globalnego Południa
- ✓ zdobycie wiadomości na temat Sprawiedliwego Handlu w kontekście produkcji czekolady
- ✓ utrwalenie wiedzy geograficznej

czas trwania:

45-60 minut

Przebieg gry:

Gra może być prowadzona w dużej sali lub na korytarzu. Uczestnicy dobierają się w zespoły trzysobowe. W grze mogą wziąć udział jednocześnie od 2 do 4 zespołów. Ich zadaniem będzie odnalezienie informacji zamieszczonych na plakatach rozwieszonych na ścianach, połączenie faktów na kartkach oraz oznaczenie krajów na mapie świata. Plakaty wywieszone są w dowolnej kolejności, nie powinny się znajdować bliżej niż 1,5 metra od siebie. Dzięki temu uczestnicy mają swobodny dostęp do plakatów i może je czytać jednocześnie kilka osób.

Każdy z zespołów zbiera się przy jednym stanowisku, gdzie znajdują się materiały, w tym duża polityczna mapa świata (w formacie min. A2). Może być to mapa ścienna używana w szkole.

Mapę świata na wolnej licencji (po angielsku, w wysokiej rozdzielczości) można też pobrać ze strony:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:CIA_WorldFactBook-Political_world.pdf

Pozostałe materiały to: pocięte, zalaminowane kartki z informacjami (załącznik 1), papierowe flagi państw na patyczkach z plasteliną (załącznik 2 wydrukowany w skali rzeczywistej) oraz kartka z pytaniami i długopisy.

Osoba prowadząca grę wyjaśnia zasady, upewnia się, czy zostały one zrozumiane i zaczyna mierzyć czas. Zespół, który wykona zadania najszybciej i poprawnie, zdobywa pierwsze miejsce. Każdy z zajętych miejsc honorowane jest nagrodą (np. czekolady Fairtrade).

Polecenie dla zespołów:

Na stołach każdy zespół ma mapę świata i pocięte kartki z informacjami. Waszym zadaniem będzie zdobycie informacji z plakatów na ścianach tak, aby dopasować informacje na kartkach parami i umieścić je razem z flagą przy właściwym kraju na mapie. Zespół, który wykona wszystko najszybciej i poprawnie, zdobywa pierwsze miejsce. Kolejne zespoły zajmują drugie i trzecie miejsce. Konsultowanie się z innymi zespołami, podglądanie ich stanowisk lub przeszkadzanie innym skutkuje tym, że dodaje się jedną minutę do Waszego czasu wykonania zadania.

Źródła tekstów:

<http://www.globalexchange.org/sites/default/files/ChocolateActivityBook.pdf>

https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_chocolate

<http://zalajkowane.pl/17-ciekawostek-czekoladzie/>

<https://www.fairtrade.org.pl/fairtrade/produkty-i-producenci/kakao/>

https://pl.wikipedia.org/wiki/Sprawiedliwy_handel

<https://www.forbes.pl/csr/odpowiedzialnosc-biznesu-skad-sie-bierze-olej-palmowy/26bnzdvd>

Załącznik 1 - flagi państw

BELGIA

WYBRZEŻE KOŚCI
SŁONIOWEJ

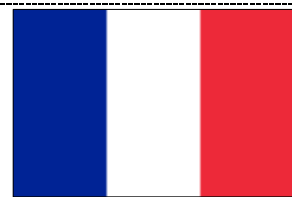
DOMINIKANA

GHANA

HISZPANIA

FRANCJA

NIKARAGUA

INDIE

INDONEZJA

PERU

MALEZJA

HONDURAS

Załącznik 2 - kartki do wycięcia dla każdej z grup

Aż 60% pochodzi światowego zbioru ziaren kakao pochodzi z(e)	Wybrzeża Kości Słoniowej.
Spółdzielnia Kuapa Kokoo w(e) ..... zrzesza aż 85 tysięcy rolników, którzy uprawiają kakao.	Ghanie.
W krajach Ameryki Południowej, jak ..... również uprawia się kakao Fair Trade.	Republika Dominikany, Nikaragua, Peru.
Czekoladę jako pierwsza w Europie poznała ..... gdy Kolumb przywiózł kakao na dwór królewski.	Hiszpania
Jednym z największym producentów czekolady jest	Belgia.
Największym importerem oleju palmowego są...	Unia Europejska i Indie
Badania archeologiczne w ..... pokazały, że czasach prehistorycznych pito alkohol ze sfermentowanych ziaren kakao.	Hondurasie
Pieniądze z Fairtrade pozwalają finansować projekty rozwojowe dla społeczności lokalnych ..... , jak budowa szkół ,ośrodków zdrowia i zapewnienie dostępu do czystej wody.	Wybrzeża Kości Słoniowej
Bombonierki wynaleziono w(e)	Francji.
Największym eksporterem oleju palmowego ok.80% są	Indonezja i Malezja.

Załącznik 3 - Pytania otwarte dla każdej z grup

1. Co to jest Fair Trade?

2. Czym jest Koalicja Fairtrade?

3. Jakie 3 korzyści przynosi Fairtrade producentom kakao?

Kulisy produkcji kakao

Czekolada jest uwielbianym przysmakiem na całym świecie. Jednak produkcja kakao to trudne, niepewne i nieopłacalne zajęcie. Uprawa i zbiór ziaren kakaowca wymaga dużych nakładów ręcznej pracy, która stanowi podstawowe źródło utrzymania dla 5,5 miliona drobnych farmerów i farmerek, jednak aż 14 milionów wiejskich robotników jest zależnych od uprawy tego surowca. Zarobki pozostają bardzo niskie – często poniżej granicy ubóstwa wynoszącej 1,90 USD na dzień. Rynek kakao zdominowany jest przez wielkich graczy, którzy zbijają zyski na wyzysku osób znajdujących się na najniższym szczeblu łańcucha dostaw.

Produkcja kakao stanowi źródło utrzymania dla około sześciu milionów ludzi na całym świecie, przy czym rolnicy z Ghany i Wybrzeża Kości Słoniowej dostarczają na światowy rynek aż 60% ziaren kakao. Mimo wysokiego popytu na kakao w ostatnich dziesięcioleciach rolnicy odczuwają skutki znacznych wahań cen na światowym rynku, wywołanych anomaliami pogodowymi, wstrząsami politycznymi na Wybrzeżu Kości Słoniowej oraz spekulacjami cenowymi kakao na rynku transakcji terminowych. W marcu 2011 roku ceny osiągnęły najwyższy od 32 lat poziom. Do końca roku zdążyły jednak spaść o 42%. W obliczu możliwych problemów z podażą kakao na rynku ceny ziaren odbiły się od dna w roku 2014. Niestabilność cen sprawia, że rolnicy nie są w stanie oszacować, ile dostaną za swoje zbiory. W takiej sytuacji niemożliwe jest snucie jakichkolwiek planów na przyszłość.

Co Fairtrade daje rolnikom?

Fairtrade działa na rzecz większego zrównoważenia produkcji kakao, tak aby rolników i ich rodziny było stać na godziwe życie. Za sprzedaż kakao Fairtrade organizacje producentów otrzymują dodatkowo premię Fairtrade w wysokości 200 dolarów za tonę. Środki te służą do realizacji projektów mających na celu rozwój działalności i poprawę jakości życia lokalnych społeczności. Oprócz tego środki z premii pozwalają finansować projekty rozwojowe dla społeczności lokalnych, jak budowa szkół (zaledwie około połowy mieszkańców Wybrzeża Kości Słoniowej umie czytać i pisać), ośrodków zdrowia i zapewnienie dostępu do czystej bieżącej wody.

Spółdzielnia Fairtrade Kuapa Kokoo zrzesza aż 85 tysięcy ghanijskich rolników. Jej członkowie postanowili przeznaczyć premię na budowę studni, toalet publicznych i stworzenie mobilnej przychodni zdrowia, docierającej do trudno dostępnych wiosek. Premia umożliwiła również sfinansowanie kursów dla liderów i kursów z zakresu zarządzania.

W latach 2013–2014 zrzeszenia producentów kakao otrzymały premię o łącznej wysokości 8,4 miliona funtów, z czego 37% przeznaczono na realizację projektów zwiększających wydajność i jakość zbiorów. Oprócz wypłacania premii Fairtrade zapewnia organizacjom rolniczym niezbędne szkolenia i wsparcie podnoszące ich konkurencyjność na rynku.

Ciekawostki na temat czekolady

Nazwa „kakao” pochodzi z języków majańskiego – *kakav* – oraz azteckiego języka Nahuatl – *cacahuatl*. Z badań archeologicznych wynika, że rośliny kakaowca stanowiły przysmak już w XV wieku przed Chrystusem, na terenie dzisiejszego Hondurasu. Wytwarzano z nich nie tylko słodki napój, ale także alkohol. Przed hiszpańską inwazją, ziarna kakaowca stanowiły walutę, popularną w całej Mezoameryce.

Po swojej 4 wyprawie do Ameryki, Krzysztof Kolumb zaprezentował ziarna kakao (które jest głównym składnikiem czekolady) hiszpańskiej parze królewskiej. Król Ferdynand i królowa Isabelle nie byli pod wrażeniem i stwierdzili, że kakao i czekolada to „dziwne mikstury dzikich plemion”. Pierwsza tabliczka czekolady została zrobiona w Anglii w 1842r. Bombonierki wynaleziono we Francji. Obecnie czekoladę wytwarza się z kakao, masła kakaowego lub innego tłuszczu, często dodaje się do niej cukier i mleko. Jednym z największych producentów jest Belgia.

Ziarna kakao rosną na drzewach w wielkich strąkach (wielkości piłki do rugby). Kakao pozyskuje się ręczną pracą: strąki odcinane są maczetami, przecinane i ręcznie wydobywa się z nich ziarna. Ziarna są przechowywane przez kilka dni w liściach bananowca, aż biały miąższ wokół nich zmieni zapach (proces ten nazywany jest fermentacją). Następnie ziarna suszy się na słońcu. Drzewa kakaowe rosną w lasach deszczowych w tropikalnych obszarach wokół równika.

Kakao Fair Trade

Sprawiedliwy Handel (*Fair trade*) to międzynarodowy ruch mający na celu pomoc w rozwoju dla drobnych wytwórców tworząc niezależny system handlowy o zasięgu globalnym. Jest to zarazem jeden z nurtów ekonomii społecznej, której naczelną zasadą jest uznanie, iż człowiek jest ważniejszy od zysku. Sprawiedliwy Handel dąży do wyeliminowania ubóstwa poprzez zapewnienie producentom w Afryce, Azji, Ameryce Łacińskiej, marginalizowanym w procesie globalizacji, równych szans dostępu do rynków w krajach Północy.

W niektórych krajach jak Kamerun, Ghana, Wybrzeże Kości Słoniowej (Afryka), Kostaryka, Republika Dominikany, Nikaragua, Peru (Ameryka Pd.) uprawia się kakao Fair Trade. Produkty czekoladowe są jednym z najpopularniejszych produktów, które można zakupić ze znakiem Fairtrade. Termin „Fairtrade” pisany jednym słowem oznacza Koalicję Sprawiedliwego Handlu i jest używany dla określonego systemu certyfikacji i oznaczania produktów Sprawiedliwego Handlu. Z systemu Fairtrade korzysta ponad 1,6 miliona rolników i pracowników najemnych w krajach Globalnego Południa, czyli rozwijających się.

Produktem Sprawiedliwego Handlu jest produkt oznaczony certyfikatem potwierdzającym, że wytwórca wypełnia przy jego produkcji standardy weryfikowane w ramach systemów certyfikacji Fairtrade.

Olej palmowy - dobry, czy zły?

Leonardo DiCaprio nie spodziewał się, że po wrzuceniu jednego zdjęcia na Instagrama, dostanie zakaz wjazdu do Indonezji. Władze kraju wyprosiły go po tym, jak pochwalił się selfie zrobionym w parku narodowym Sumatry. Z podpisem, że będzie walczył o utworzenie tam naturalnego sanktuarium dla słońi, tygrysów i orangutanów - ofiar masowej wycinki dziewiczych lasów pod plantacje oleju palmowego.

Dla Indonezji takie deklaracje wpływowego celebryty to cios reputacyjny, ale przede wszystkim ryzyko biznesowe. Z zaopatrywania się w tamtejszy olej rezygnują bowiem firmy, którym zależy na ekologicznym wizerunku. Indonezja jest największym producentem oleju palmowego, który używany jest w przetworzonej żywności, zwłaszcza batonikach. Jest nie tylko zagrożeniem dla środowiska, ale też i dla zdrowia.

Indonezja eksportuje rocznie 30 mln ton oleju o wartości 17 mld dolarów, co wraz z nieco mniejszą produkcją Malezji, zapewnia niemal 90 procent zapotrzebowania świata. Unia Europejska wydaje co roku sześć miliardów dolarów na produkty pochodzące z dewastacji lasów tropikalnych. Z czego większość to właśnie olej palmowy, którego jest drugim, po Indiach, największym importerem. Dla świata informacje o tym, że w ciągu ostatniego ćwierćwiecza wykarczowano i wypalono nielegalnie ponad 30 mln hektarów lasów tropikalnych pod uprawę palm olejowych, stają się coraz bardziej kłopotliwe. Do tego dochodzi ogromne zanieczyszczenie środowiska oraz choroby pracowników wywołane stosowaniem szkodliwych pestycydów.

Gra Podróż czekolady powstała w projekcie "Twórczo i odpowiedzialnie - szkoła w zmieniającym się świecie" 2018 r. Fundacji Instytut Edukacji Kreatywnej - INEK

Redakcja i współtworzenie gier: Dorota Kondrat

**Szczególne podziękowania dla:
Adama Nejmana za opracowanie graficznej strony gier
i Magdaleny Białobrzeskiej za wsparcie merytoryczne**

Gra Podróż czekolady jest dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz autorów oraz Fundacji Instytut Edukacji Kreatywnej - INEK. Utwór powstał w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej realizowanej za pośrednictwem MSZ RP w roku 2018. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o programie polskiej współpracy rozwojowej.